Ч. 29 (12.395). Львів, пятниця 7. лютого 1930. Pocztowa opłata zapłacona ryczałtem. Рік LI.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло“, Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 27·50 „
Річно 55·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Нищення „курлулів“.

Львів, 6. лютого 1930.

В цілому Радянському Союзі, зокрема ж на Україні, панує не від нині важка господарська кріза. Держава намагається опанувати цю крізу всякими засобами, а одним з них є введення карткової системи на видачу харчів, цукру, товщу та інших необхідних продуктів першої життєвої необхідности по всіх містах. Ця кріза почалася там давно, але цього року прибрала особливо гострі форми. Початки її сягають первопочинів уводження в життя т. зв. пятирічки, тобто господарчо-промислового пляну на цілих пять років. Головне завдання пятирічки: упромисловлення (індустріялізація) цілого рільничого у 90 відсотках Радянського Союзу.

Індустріялізація хліборобської країни — це справа не тільки незвичайно складна й важка, але просто таки для комуністів непосильна. План пятирічки звернув особливу увагу між іншим на колективізацію, тобто усуспільнення сільського господарства. До видумання пятирічки большовики, як відомо, підтримували індивідуальні господарства, щоби поставити на ноги сільсько-господарську продукцію. Коли вони її таким чином сяк-так відреставрували по часах воєнного комунізму, тоді видумали пятирічку з колективізацією. Пятирічку проводять уже півтора року і півтора року колективізують село. Наслідок цього? Карткова система харчування, масові розстріли селянства за спротив колективізації під гаслами: безпощадної війни з контрреволюцією куркульства.

Останніми часами гасла боротьби з куркулями і гасла про інтенсифікацію колективізації стали там ідентичними. Реалізація колективізації, згідно з пляном пятирічки, дала в цілому Радянському Союзі між іншим духовий корм та ідейне підложе т. зв. правій опозиції у компартії. Праві ухильники твердять, що пятирічка доведе у ділянці сільського господарства до катастрофи, саме через насильну колективізацію і т. зв. розкуркулювання села, ясніше: через нищення індивідуальних господарств. Тому то до програми пятирічки вскочила тепер, тобто у часі її реалізації, ще й ударна кампанія боротьби проти правих ухильників. На всіх тих фронтах боротьба тепер у повному ході.

Правих ухильників викидають з партії. На їх місце ударним порядком приймають нових членів під гаслом їх ударної боротьби з куркулями. І ці комуністичні неофіти дійсно йдуть на цю боротьбу, бажаючи таким чином оправдати довіря партії до них. Ударні ґрупи для ліквідації куркуля на селі творять ці партійні неофіти при поодиноких робітничих цехах по містах. Саме тепер, під весну почали комуністи ліквідацію „куркулів“ на велику скалю. Як відбувається ця ліквідація, — знаємо вже з численних нотаток у нашому органі про розстріли селян. Всі ці нотатки подавали ми за комуністичною пресою. Але останні тижні принесли ще новіші методи ліквідування індивідуальних господарств на Україні. А які вони, — про те найкраще розкаже сама таки большовицька преса.

Ось у „Пролетарській Правді“ з дня 1. лютого н. р. читаємо на цю тему між іншим ось що: „По всіх округах УСРР наймити, біднота та середняки почали рішучий наступ проти куркулів... *Ліквідація куркульства як кляси почалась практично. У багатьох селах та районах біднота і наймити з власного почину забирають у куркулів засоби виробництва, забирають землю, будівлі, утворюють остаточно знищити куркулів.* Глитайня, бачучи свою неминучу загибіль, лютіє. Є відомости, що куркулі вдаються до терористичних актів, вони вживають усіх заходів, щоби якось відбити наступ бідноти. Ми повинні на це зважити й ще збільшити боротьбу з куркулями, зробити боротьбу рішучішою, міцною. Треба бити куркулів на всіх фронтах“.

Ось так виглядає, люди добрі, реалізація пятирічки в українському селі, що відбувається під гаслами боротьби з контрреволюцією куркулів, а на ділі з індивідуальними господарствами. Село повернули до старих часів воєнного комунізму, тобто до цілковитої анархії та повної безкарности за грабіжницькі вчинки усіх уголовних типів села, усеї безвідповідальної, руїнницької по своїй природі голоти. Так виглядає колективізація, що забирає у совісних господарів, на яких досі [illegible] комуністи, майно, живий і мертвий інвентар, а навіть викидає тих господарів поза обсяг своїх громад. Чи дивно тому, що в самій комуністичній партії повстала проти цього сильна т. зв. права опозиція?

Вже тепер державні адміністративні органи роблять до надходячої весни пляни обрібки та обсіву сколективізованих таким чином сільських ґрунтів. Чи вони виконають як слід це непосильне завдання, чи не підготовлять таким чином на слідуючий рік голоду, якого не заспокоїть уже й ніяке нормування держави розділу харчів при допомозі карткової системи? — Побачимо.

А покищо село на Україні і в цілому Радянському Союзі переживає страшну соціяльно-політичну бурю, яку аранжують самі комуністи. Нема сумніву, що вони мусітимуть споживати і її наслідки.

З-за куліс т. зв. пропаґанди.

(Від нашого кореспондента.)

Париж, 2. лютого 1930.

I.

Чи Прімо де Рівера добре заслужився коло своєї батьківщини, не нам про це судити; треба залишити це його землякам, еспанцям, і — історії, яка своєю чергою можна сказати ніколи не осягає вповні ідеалу, означеного їй славним Ранкем: оповісти обективно „як воно справді було“, **wie es eigentlich war.** Трудність є саме в тому, щоби погодитися на цьому слові „справді“: в оповіданні про людські діла ми органічно не всилі осягнути повну обективність; ми, грішні профани, так само, як найученіші історики вносимо в ці оповідання елемент субективний— естетичний, моральний, політичний, вибираємо одні факти й подробиці, промовчуємо інші (всіх подробиць ніхто не всилі обхопити й оповісти!), тай — оцінюємо їх — очевидно нічим іншим, як нашими, субективними мірилами.

Не вихопитися зпід цього правила і Рівері. І будуть його судити зліва і зправа аж до суду віків, тобто до часу, коли короткий період його влади буде являтися нащадкам таким вже коротким і незначним, що вже й перестануть ним цікавитися, про нього говорити, його судити, навіть його згадувати.

Але таке прийде тільки згодом, і „по наших кістках“. Покищо його судять, і то переважно відємно. Тільки в одному майже весь світ — за виїмком, очевидно, пошкодованих — признає йому заслугу. В тому, що коротко перед своїм упадком він підніс трохи соромливий серпанок, яким закривається містерія т. зв. національної і державної пропаґанди за кордоном. Трохи! Бо, на жаль, розкриття еспанського диктатора відносилися — навіть не до цілої паризької преси, одної зпоміж найпродажніших у світі, а до одного тільки органу її, правда, репрезентаційного, до головного органу Третьої Республики, до Temps-у.

Сварка Рівери з „Таном“ варта також нашої уваги, бо вона документально і автентично ствердила факти страшенної моральної і політичної гнилі, в якій плаває майже вся паризька преса, а передовсім найповажніший її орган: гниль ця дошкульно пошкодила і справі нашої батьківщини в критичному часі мирової конференції, тай далі не вгаває шкодити нам.

II.

Кілька днів перед уступленням еспанський диктатотр дав великій мадридській ґазеті сензаційну і в літописах небувалу заяву проти „Тану“, його продажности, його нечесности і його зусиль шантажу. В коротких словах зміст його заяви був такий:

Подібно всім іншим режімам еспанська диктатура силкувалася мати „добру пресу“ за кордоном, особливо у таких великих і впливових осередках політичного впливу і фінансового кредиту, як Париж. Служать цьому завданню окремі державні установи з окремими бюджетами. Завдання це диктатура довго розвязувала гаразд. Видавництво „Тану“ погодилося з нею не писати нічого немилого диктатурі, а за те містити дописи й звістки прихильні Еспанії, ціною 200.000 франків річно. За ці гроші фабриковано в Парижі дописи з Еспанії і міщено бажані диктаторови звістки. Але згодом видавці „Тану“ набрали більшого апетиту; двістатисяч франків видалися їм за низькою винагородою за їх політичне й журналістичне повійництво, і вони поставили домагання вищої винагороди. Рівера не хотів її підвищити. Гаразд, сказали знамениті видавці, і — продалися катальонським сепаратистам для їх кампанії проти еспанського централізму і диктатури. Одначе катальонцям не надовго стало грошей, і „Тан“, рад не рад, знов згодився брати 200.000 диктаторських франків, залишив катальонців і стає звеличувати диктатуру. Та швидко знов він виступив з домаганням підвищити „нагороду“. А коли диктатор не захотів цього зробити, знаменита париська ґазета розпочала завзяту боротьбу не тільки проти диктатури, а вже й проти кредиту Еспанії. Цього було забагато Рівері і він, залишаючи на боці старі дипльоматичні звичаї мовчанки, прилюдно розкрив цю історію і гостро наклеймив і продажність „Тану“ і його шантажні методи.

Він заслужився ось так безперечно не тільки перед Еспанією, а й перед світом цілим. Бо продажність „Тану“ і великої частини паризької преси є безперечно одним з важних чинників того політич. лихоліття, в якому бється Европа і наша в ній батьківщина, від часу ганебних „договорів“, Версайського, Сен-жерменського і інших і яке не може відбитися скорше чи пізніше прикрими несподіванками також на французькому громадянстві, систематично від-

дурюваному продажними ґазетами. Одну — яку дрібну! — пайку подробиць тієї політичної проституції розкрила була тому півтора року роялістична „Аксіон Францес" — і був то всесвітній скандал. Одначе це не багато помогло. Бо, як доказав п. Рівера „Тан" далі своє робив і — певно робить*).

III.

Кілька днів тому помер один з власників і редакторів великого (і дуже зручно редаґованого) париського щоденника „Журналь", п. Мутон. Загляньте до спогадів Романа Дмовського про його заходи в часі війни і мирових конференцій біля французької преси, а знайдете там звідомлення з цікавої сцени в редакції „Журналю". Дмовський довго і пречисто викладав пок. Мутонові домагання Польщі і переконував його про справедливість польського напору на Схід. Мутон слухав, а коли Дмовський, покінчивши свій виклад, поспитався його, чи може числити на поміч „Журналю", пок. Мутон супокійно відповів йому:

— Певна річ, тільки підіть спершу до нашої каси...

Один з чільних французьких журналістів наших днів п. Беро недавно сконстатував у ґазеті і в окремо виданій книзі, що бюджет польської пропаґанди за кордоном „найбільший з усього світа", **le plus formidable du monde.** Польська манна сиплеться, очевидно, на всі краї, але нема сумніву, що вона найрясніша в Парижі. І нема сумніву, що вона не обмежується на самі тільки ґазети; вона благословить між іншим також книжкові видавництва. Нема місяця, щоб не появилася у Франції нова книжка, надихана захоплюючими звеличуваннями Річипосполитої, або принаймні починена в дусі прихильнім Польщі.

IV.

Вертаючи до „Тану", мабуть не зайвим буде пригадати, що на весну 1919 року також українська, тоді ще обеднана, делеґація за посередництвом п. Марголіна зложила кому слід свою лепту: щось 100 чи 125 тисяч франків. Та це було псові муха. Бо нічого немилого полякам в обороні Сх. Галичини там помістити не вдалося — тимбільше, що вже тоді, за нашими плечима і серед повної нашої несвідомости, підписувалися всякі угоди між Варшавою і Камінцем Подільським — коштом Східної Галичини. Серед таких обставин вийшло таке, що єдиною трохи довшою і з політичним ефектом українською заявою поміщеною у великій париській ґазеті, була дійсно сензаційна і нашому загалові досі вповні невідома заява голови „Надзвичайної Західно-Української Місії для завішення зброї" і зах.-українського підсекретаря для закордонних справ: що Східна Галичина, мовляв, звичайна собі провінція УНР, і що не хто інший, як тільки уряд УНР має право розпоряджати цією провінцією.

Заява ця була підписана повним підписом і всіми титулами і між ін. також вона — признав нам це незабаром ґенерал Лерон — дала т. зв. „правну підставу" відомим рішенням Ради Союзників у справі Східної Галичини.

Річ дуже цікава, що у великому томі, присвяченому теперішним харківським професором міжнародного права (Лозинським — Ред.) справі Галичини підчас мирової конференції, широко оповідається про всякі подробиці і наводиться всякі заяви, навіть тайні і нецікаві, але про цю згадану вище заяву в „Тані" і в самий критичний момент, — там ні словечка, ні згадки, ні натяку.

В. Панейко.

*) **Від Редакції.** Тсйже „Тан" побирає, як відомо, поважні „пособія" і від російських більшовиків за ціну „невтральности" у відношенні до більшовицької політики. Той самий повійний орган про всі українські справи пише, як за часів франко-царського союзу, у відділі „Росія".

Господарська кріза й наша кооперація.

З реферату посла О. Луцького на Загальних Зборах Ревіз. Союзу Українських Кооператив.

На самому початку пос. О. Луцький пригадав, що вже перед роком він вказував на неминучу господарську катастрофу в Польщі, яку особливо сильно відчує українське селянське населення. Минулорічні Загальні Збори Центросоюзу і Ревізійного Союзу Українських Кооператив узяли це під увагу і поробили заздалегідь усі можливі заходи, аби та кріза відбилася якнайменше дошкульно на українській кооперації.

Особливо енерґійну кампанію поведено в напрямі стягання боргів по низових кооперативах. В цій справі відбулося багато нарад і конференцій у ріжних місцевостях краю і завдяки тому ця акція увінчалася поважним успіхом. Наші кооперативи самі не задовжувалися і стягали пильно довги від своїх довжників. Де це переведено — згідно з нашими інструкціями — з відповідною енерґією, там кооперативні орґанізації зможуть ставити побідно чоло цілій крізі, якої кінця ніхто передбачити не в силі.

Крім того кинено в кооперативні маси гасло якнайбільшої ощадности в кооперативній праці. Це гасло старалися провести в життя і спеціяльно в тією метою утворені установи (Т-во „Ощадність"). Можна ствердити, що й на цьому полі, не зважаючи на величезні трудноші, наш дорібок помітно зріс.

В дальшому бесідник згадав і про пригадки й перестороги, що їх давали наші кооперативні централі в мин. році кооперативам низовим, аби вони не будувалися й не вязали таким чином свого плинного капіталу, бо це може відбитися на них погубно.

Офіціяльні чинники в державі скривали довго надтягаючу бурю в господарському житті, думаючи, що може якось дасться її виминути. Нині ніхто вже не скриває кризи, бо вона видна на кожному кроці. Відсутність кредиту на селі, небувалий упадок цін на хліборобські продукти, немилосерна податкова шруба — все те довело село до руїни. Воно опинилося над берегом пропасти. Нужда на селі відбилася очевидно й на містах, де тепер повний застій в купецтві і промислі, де з дня на день зростають ряди безробітних. Нині майже всі фабрики в Польщі примушені обмежувати свою працю, а деякі застановляють її цілком. Словом: важка кріза нависла над цілим господарським життям Польщі, а в цій крізі селянський стан, як найменше підготований і здібний до оборони, просто задихається.

В дальшій части свого реферату пос. О. Луцький спинився коротко й на теперішній господарській крізі в інших державах Европи та в Америці, ілюструючи її циферним матеріялом. Розуміється, економічна кріза в Польщі стоїть у тісному звязку з господарським положенням у світі, але у нас вона без порівняння гостріша, як по інших державах, бо польська господарська політика не зробила нічого, аби тій крізі протиділати.

На наших землях зруйновано найбільше господарств, але тих господарств не відбудовувала держава, тільки самі власники. Не диво, що ще нині є тисячі наших людей, що не маючи нізвідки помочи, живуть у землянках. Зате уряд інвестує величезні суми в нерентовні підприємства, або в установи, засуджені заздалегідь на те, що до них треба постійно докладати. Польща хоче бути конче великодержавою, хоч це переходить її економічну спроможність. Рік-річно польська держава бере від населення 6 міліярдів золотих у податках, а цілий заробіток населення Польщі виносить річно пересічно 12 міліярдів зол. Так отже держава бере від свого населення круглo полови-

ВОЛОДИМИР ОСТРОВСЬКИЙ. 27)

Сміх землі.

Згадав, що оповідає жінці, й стримався

— А розпачати нема чого. Сталася річ звичайна: цитрину витиснули й викинули. Ну, й хай. Наплювати. Знайдемо інше корито.

Ліда не слухала й не реаґувала.

— А їстоньки, панно Лідо, все-ж захочеться й на це нема ради. Та не розпачайте. Як не одержу обіцяної посади, піду до українців, скажу, що я теж щирий, ну й дадуть і для мене й для вас...

— Замовчіть! Мені огидно слухати вас.

— Хі-хі-хі! До всього голод призвичаїть. Знаєте, є жінки, які заробляють на хліб... ну, як вам сказати, любовю... І ви думаєте, що це погано? Зовсім ні. Теж працюють. Хе-хе-хе! А я хочу, щоб ви лише зо мною жили. Всього дістану.

— Геть! — гукнула Лідія. — Геть, огидвику!

— Дурна Лідко! чого кричиш, чого брикаєшся? Все одно тобі капут: віру зламала, Бога продала, батька покинула, народу свого відцуралася, працювати не навчилася, а хочеш ще бути святою? Хе-хе-хе! Не туди, любко, тобі дорога!...

— Геть! Геть звідси! — кричала в роспуці.

— Кричи, не кричи, — не поможе. Ще раз кажу, як хочеш жити зо мною, то на хліб якось зароблю. Як не працею, то іншим способом...

— Геть! Люди, рятуйте!

Прибігла господиня з усіма своїми дітьми й субльокаторами.

— Що тут за крики?

— Хе-хе-хе! — сміявся Слівінський. — Збожеволіла дівка. Гроші в мене взяла, а кохати не хоче. Лідко, надумайся!

Перелякана Лідія тулилася в кутку за шафою. Очі її, переповнені жахом, широко розкрилися й виступили з очних ям. Бліде лице тремтіло.

Слівінський плюнув і вийшов.

Господині тільки цього й треба було.

— Ти що авантюри робиш? Що це тобі коршма чи що? Мущин собі провадиш, а за помешкання не платиш? Щоб тут твого духу не було. А не заберешся добровільно, поліцію приведу. Бо не хочу мати розпусти в свому домі. Хоч би гроші платила, а то „надармошку". Бачиш, яка найшлася! Геть мені з хати!

Ліда тремтіла за шафою й гірко плакала.

XXXVI.

В Голянівського чомусь попсувався настрій. Без жадної видимої причини.

Скінчив у полі роботу раніше, ніж завжди, і вернувся в село.

Вечір. Село дихало пахощами свіжої вечері. Десь на леваді заводила сопілка. Десь хтось співав.

— Що зо мною? Немов перед якимсь нещастям. Максиме! запряжете коні, поїдемо.

— Куди так раптом?

Назвав село, де колись був у Семенюка.

В годині десятій вечора був уже на місці. Зайшов до тої хати, де мешкав Семенюк.

— Чи є пан ревізор?

— Який ревізор?

— Семенюк.

— Та він тут був усього два дні й поїхав далі.

Голянівський немов би прокинувся. Дійсно, як він міг так запаморочити собі голову.

— А деб тут можна переночувати?

— Та можеб пішли до того старого пана.

— Так, так. Я піду туди, — зрадів Голянівський. — Мені треба з ним поговорити.

Намогильний був хорий. Скаржився на серце. Щоб не хвилювати його, Голянівський не розпитував його про Лідію. А це одно лише могло його цікавити в цій, нікому непотрібній хаті.

Після вечері старий сам почав розмову про Ліду. Слово в слово повторив усе те,що вже раз чув Голянівський. Новиною була лише характеристика Лідії.

— Дуже була вперта, — оповідав нещасливий батько. — І якась така дивна. Раз небіжка дружина за щось на неї накричала. Та так образилася що кинулася в річку. Добре, що будь неглибоко, урятували. А разом з тим в її душі жив якийсь містичний страх перед деякими словами Святого Письма, присягою, карою неба... Чи не від того, що всі мої попередники були священиками?

Старий закашлявся, застогнав, перепросив гостя, що не може розмовляти, бо серце йому не дозволяє, і замовчав.

Голянівський ліг на лавці. Довго не міг заснути, бо в хаті було душно й тіло боліло від лежання на твердій дошці.

Але врешті заснув.

Коли це сталося, не памятає. Розбудив його несамовитий крик старого: „Лідо!"

— Що з вами?

— Вибачте. Приснилося мені таке страшне.

Голос Намогильного тремтів, з грудей вириваався кашель і стогін.

— До біса! — вилаявся в душі Голянівський, — ще про дурні сни прийдеться слухати.

Та Намогильний вже оповідав:

— Бачив її на річці. Сорочка подерта, брудна. Стояла на човні. Довкола бурхали страшні хвилі... Просила рятунку. Та я був далеко. Заки добіг, вона вже була під водою...

— Вспокійтеся, потішав його Голянівський, в якого очі злипалися від сну. — Це добрий сон. Значить, все добре скінчиться.

А сам думав:

— Може, дійсно, що станеться. Не дарма-ж і в мене вчора було якесь погане передчуття.

Сон щез. Душу наповнила трівога перед якимсь страшним невідомим. У голову лізли дивовижні думки.

Намогильний стогнав:

— А знаєте, я вже все простив їй, ось за раз простив. Хай їй Бог вибачить...

Голянівський усе думав про щось страшне, туманне, неясне... доки його мозок цілковито не втомився й не запаморочився сном.

Прокинувся біля восьмої години. Намогильного в хаті не було. Його голос долітав з підвірка, де він розмовляв як не з курками то сам з собою

(Продовження буде)

ну всього його доходу і видає ті гроші в першу чергу на військо (більше третини), а дальше на поліцію, урядовців і т. д. Позатим понад 1 мілярд зол. бере ще від населення самоврятування. З того всього великанського гроша українське населення не дістає так добре якби нічого. Що більше, нашим установам відмовляється навіть кредитів, хоч їх дістають нерідко установи, які в ніякій мірі не мають за собою ані тої праці й заслуг, ані такої ґарантії щодо солідного ужиття тих кредитів, як наші економічні установи у Львові.

З черги промовець обговорив коротко польські заходи в справі позички в Америці, якої на його думку, так скоро не вдасться роздобути. Опісля вказав на те, як тяжко терпить наше населення задля відсутности кредиту і які страшні відсотки платить воно при затяганні позичок. Ті відсотки вбили вже не одно господарство, не одного господаря! Дальше промовець спинився ще на векслевому обороті в Польщі, який нагадує нині часи інфляції, а потім говорив ще про теперішні ціни на збіже й бараболі, про крізу цукрову, про крізу в управі хмелю (на Волині), про катастрофальний упадок цін на лен і т. д. Цілу ту крізу в нар. господарстві референт уважає затяжною і на його думку вона потягне щонайменше кілька літ.

В останньому часі відчинено вже кордони на вивіз збіжа, худоби і т. д. до сусідніх держав, призначується навіть премії за вивіз, але це вже нині не помагає, бо на нашому господарстві мститься дотеперішня економічна політика офіціяльних чинників. Промовець вказує на вигляди для вивозу за кордон нашого збіжа, яєць, худоби і безрог у найблизчому часі, які є в загальному песимістичні, бо в часах митної війни і замкнення кордонів сусідні держави знайшли собі інших доставців, а частинно розвинули й у себе дома годівлю тих продуктів і тварин, що їх мусіли досі у значній мірі спроваджувати від сусідів.

При кінці пос. О. Луцький обговорив перспективи української кооперації серед нинішньої затяжної економічної крізи. На його думку кілька слабших Повітових Союзів може й не видержить у тій крізі і завалиться, але наша кооперація як цілість повинна ту грізну бурю перетревати щасливо. Обережність у всіх наших господарських починаннях та інтензивна й солідарна праця всіх без вимки українських кооперативних робітників виведе нашу кооперацію зі скрути на шлях кращого майбутнього!

*

П. д-р Матвій Стахів пояснює в листі до нашої Редакції, що він голосував *свідомо* проти вибору комісії-матки (себто був за внесенням „соц.-лівиці“), уважаючи вибір такої комісії закритими правиборами; на його думку членів Ради вибирають тоді в дійсности не Збори, а комісія, члени якої часто не знають тих, кого пропонують до вибору Зборам.

*

Справлення помилок.

У вчорашній статті „Після Господарського Конґресу“ зайшла прикра помилка. А саме передостаннє речення другого відступу з гори повинно виглядати так: Демаґоґам не помагали й такі їх виступи, в яких вони пробували ділити кооператорів на „селян і робітників“ з одного та „*панів*“ (зложено помилково: „спеців“) з другого боку". — В доповненні до звідомлення (III. шпальта, пятий рядок з гори) зам. слова „кооператорів“, має бути: „*кооператив*“, що зрештою виходить ясно з тексту цілого речення.

Кракалія виключений з партії.

З Чернівець повідомляють, що секретар націонал-цараністичної партії виключив посла Костя Кракалію із партії, тому що цей посол поставив при виборах свою окрему лісту, не солідаризуючись з партією. Посол Кракалія стоїть на становищі, що лісти до повітових виборів повинна ставити не партія, але повітова організація.

Бесарабія матиме стан облоги.

Чернівецький „Час“ подає, що ґенеральний інспектор сиґуранци в Бесарабії Гусареску подався до димісії, тому, що не був у силі здавити комуністичного руху і уряд був з нього невдоволений. Директор Бесарабії Молдаван заявив журналістам, що румунський уряд розпічне нову безоглядну боротьбу з комуністами та іншими ворогами Румунії. Ходять поголоски, що в Бесарабії буде оголошений стан облоги.

Складайте жертви на оселю українських робітників пера в Ямнім!

Проблєма морського роззброєння і Італія.

(Від нашого кореспондента.)

2. Роля Італії.

Та власне на цій конференції, окрім англьо-американського конфлікту доводиться ще в більшій мірі займатися полагодою конфлікту франко-італійського. Італійський уряд стоїть цілком твердо на позиції повного зрівняння з Францією, згідно з принципом, встановленим на Вашингтонській конференції про панцирники. Франція на те ніяк не хоче погодитися. Вона вказує, що годі, Італія має необхідність охороняти себе лише на Середземному морі, і тому може мати всі свої сили скупчені в один сильний пястук. Франція, яка має великі кольонії в ріжних частинах світа, мусить розпорошувати свої морські сили, і тим, на випадок зрівняння кількости і якости морських одиниць, фактично наражується на цілковиту нерівність. Звичайні парадокси так званого „справедливого“ зрівняння'.

Тимчасом і Італія має свої рації. Перш за все, вона притримується погляду, що раз здобуте не слід ніколи назад віддавати. І тим здобутком є власне — принцип рівности, встановлений в Вашингтоні. Ось що значить т. зв. — прецедент.

По друге, Італія знаходиться на півострові в морі, що фактично є замкнена з усіх боків. Тому свобода руху через кілька протоків, які вяжуть це замкнене море з іншим світом, є для Італії незвичайно важною проблємою, бо якби ворожі її сили змогли міцно замкнути всі ці виходи, Італія швидко була би виснажена і просто задохнулась би. „Ситуація Італії в Середземньому морі, — каже офіційний комунікат фашистівської партії, — є просто трагічна. Життя нації з 42 міліонами душ залежить від свободи Ґібральтарської протоки, що має завширшки ледви кілька кільометрів і що дуже легко може бути зблькована навіть незначними силами. Для Франції середнєземноморська проблєма є проблємою забезпеки транспортів „кольорових“ військ, а для Італії є вона питанням життя чи смерти цілого народу“.

Потім є ще питання про ріжні кляси морських одиниць, і перш за все питання про підводні човни. Італія стоїть за їх цілковитим окасуванням. Чому? Тому, що вона має в Середземньому морі, чи точніше в Адріятиці давнього ворога, який у підводній війні з Італією мав би безсумнівну перевагу: Це власне Югославія з її незвичайно порізаними берегами, повними безконечною кількістю маленьких заток та пристаней, що могли би дати вірний захисток югославянським субмаринам, тимчасом, як італійські береги не дають і сотої частини цих можливостей. Франція стоїть за підводні човни, і причину того вважають тут не так в її особистій позиції, як в її союзі з Югославією.

Боротьба іде. Ще не знати, як вона скінчиться. Італія, як видно з офіційного комунікату партії, не думає відступати: „Може бути, — каже цей комунікат, — що об скелю франко-італійського порівняння розібється човен льондонських арґонавтів, що шукають за миром, — але ця можливість, з наведених причин, залишає нас цілком спокійними“.

Проте, в цей „спокій“ трудно повірити. Італія зацікавлена в тому, щоби не викликати жадного незадоволення в громадській опінії по той бік океану, а громадська опінія по той бік океану жде від Европи замирення і роззброєння, що забезпечує Америці спокійне збирання відсотків з вкладених в Европі капіталів. Тому власне ми стоїмо перед небувалими фактами: голова дипльоматичної італійської делеґації Ґранді звертається безпосередньо через радіо до американського народу. Це нагадує нам відповідні поклики до народів — „понад головами урядів“, — більшовицьких провідників. Але схожі по формі, вони цілком ріжняться змістом.

Тимчасом ця залежність від чужої громадської опінії викликає у декого гіркі почування і гадки. Один італійський письменник, ще напередодні льондонської конференції писав:

„Не наша вина, що серед того Середоземя, що „скеровує народи до влади і до слави“, посеред того страшного шляху, що по ньому проходили всі мандрівні народи, всі завойовники, всі пірати, ми ніяк не можемо залишити трагічне відчуття історії. Та історія, що в дійсності є трагедією, стає наявно фарсою, коли ті, що добилися свого, сповіщають, ніби цілий світ дійшов вже до досконалости, і ніби від нині нічого більш не треба зміняти. Стає фарсою, коли ті, що розжиріли від вікових завоювань, починають проповідувати проти всякої війни, і коли якась країна, зорґанізована на принципах інтернаціонального пролетаріяту, починає воювати, щоби забезпечити собі капітал у чужій країні, але — вірна своїм принципам, — веде цю війну без її проголошення. Фарса на сході і фарса на заході“.

Так, фарса на сході і на заході... Але для нас — подвійно кривава фарса!

Евг. Онацький

Хліборобська кріза.

Засідання соймової земельної комісії з дня 1. лютого і експозе міністра рільництва.

Земельна комісія сойму приняла 11. січня одноголосно внесок свойого голови посла Луцького, щоби найблизче засідання комісії присвятити докладному прослідженню причин та зарадчих засобів катастрофальної хліборобської крізи та щоби запросити на це засідання міністра хліборобства і представників президії ради міністрів та міністерства Земельних Реформ.

У звязку з цією ухвалою голова комісії посол Луцький відбув у вівторок 28. січня вступну конференцію з новим міністром рільництва при чому на попереднє письменне домагання міністра посол Луцький зясував йому свій погляд на причини хліборобської крізи та на потребу негайних розпорядків у ділянці наладнання рільничого збуту, селянського кредиту податкової мораторії і транзитових та митних ставок.

По цій конференції визначено засідання земельної комісії на суботу, 1. лютого. На це засідання зявився міністр рільництва Полчинський з представниками головних виділів свойого міністерства, представник президії ради міністрів та представники міністерства земельних реформ. З огляду на вагу справи прибули на те засідання комісії не тільки всі її члени, але й багато інших послів та сенаторів.

Засідання відкрив голова комісії посол Луцький і зараз-же уділив голосу міністрові земельних справ для зясування причин господарської крізи та намічення цих засобів, якими міністерство задумує злагіднити цю крізу.

Міністр Полчинський підкреслив у своїй довшій промові, що сучасна рільнича кріза тісно звязана з хліборобською крізою у світі, але що й дотеперішня державна політика господарська в Польщі руйнувала хліборобську продукцію. Сам митний протекціонізм промислу в Польщі забирав хліборобству щорічно коло півтора мілярда золотих. Ця політика завсіди неприхильна хліборобству шкодила йому чимало також своєю хиткістю, щоразто новими законодатними і незаконодатними помислами. На будуче треба устійнити розумну програму аґрарної політики і приноровити до неї аґрарні закони. Розглянувши крізу в цінах збіжа (особливо, що торкається жита) і бараболі та вказавши, перед якими труднощами вже стоїть продукція цукрового буряка, хмелю і льону, — міністр завважив, що рільництво буде мусіти, не вирікаючися інтензивної господарки, провірити свою дотеперішню продукцію і приноровити її до можливостей збуту, до вимог конюнктури. Рільнича кріза вже є глибока і з весною може бути ще далі поглиблена спадком цін на мясних ринках. Ця кріза не буде тривати коротко. Всеж таки добрими і негайними розпорядками можна ще витворити такі умови, щоби врятувати рільництво і ціле господарство від катастрофальних втрат. Міністерство рільництва випрацювало цей плян і на днях предложить його раді міністрів. Сам міністр стоїть і паде з цим пляном. Не вдаючися в подробиці і обмежуючися тільки до найпильніших конечностей, міністр вказав, що цей мінімальний плян передбачує: 1) утворення такої торговельної орґанізації для збуту збіжа, передовсім жита щоби вона розпоряджала і державною збіжевою резервою і забезпечувала вищу ціну загалові продуцентів, 2) заміну лихварських довгів села на середньоречинцеві і здорові позички на основі свіжо урухомлених державних грошевих засобів, — 3) податкові полекші, 4) поважні зміни тарифових і митних ставок.

По цій промові розвинулася дуже жива дискусія. Перед нею посол *Тершаковець* заінтерпелював міністра, чому він не запросив на недавню конференцію хліборобських орґанізацій, де також раджено над рільничою крізою, „Сільського Господаря“. По перших 7-ох промовах міністр відповідав на важніші питання піднесені в дискусії, причім у відповіді послові Тершаківцеві заявив, що на будуче міністерство вже не переочить істнування такої поважної орґанізації, як український „С. Господар“. Деякі пояснення міністра доповнив ще шеф департаменту міністерства рільництва д-р Розе.

З огляду на те, що до голосу зголосилося ще 15 дальших промовців, а міністр мусів відійти на засідання президії ради міністрв, дальшу дискусію відложено до найблизчого засідання.

Тому, що хліборобська кріза стоїть у тісному звязку зі справами, якими завідує міністерство земельних реформ, посол Луцький відбув на доручення Українського Клюбу в пятницю 31. січня окрему конференцію з міністром земельних реформ Станевичем. На цій нараді порушено передовсім справи меліораційні та парцеляційні

Відгуки дня.

У вирі карнавалу.

Один мій знайомий, з фаху поет, а з конечности денникар, має величезне щастя до жінок: кожного дня в кім іншім любиться. Коли його тільки стріну, він завсіди розмріяний і розсіяний.

— Що чувати?

— Ех! — зітхає, примикаючи очі. — Яку я маю дівчину!... Розкіш одна.

— Знаю вже, знаю... Волося як у муринки, очі як два вуглики, висока як тополя...

— Ах, ти про ту гуску... Мій ідеал зовсім інакший: Ізольда!

— Два дні тому гуска була ще „Кармен“... Деж ти знову цю Ізольду вишукав?

— Вчора, на „Чайнім Вечорі“ в Гостинниці. Кажу тобі... Ех!!!

Зітхав і йде далі, заливлений приплющеними очима в образ своєї білявки.

Мине з того часу два, три дні, ми знову стрічаємося денебудь.

— Як там твоя білявка? — питаю.

— Моя білявка?!... Яка?

— А ця — Ізольда!?

— Смішне! Давно забув. Бачиш: не все золото, що світиться.

— А спеціяльно вечором: на балях і чайних вечорах.

— Не говори. Ось я вчора знайшов на балі золото. Правдиве, висококаратове, дукатове золото.

— Який вчора був баль?

— Свріт по священиках.

— А що за золото?

— Перша кляса! Прекрасна дівчинка, люба розумна. Розкіш одна. До пятої години ранку я перебував у її товаристві. Що ми не перебалакали, скільки не перетанцювали... Заявляю тобі, що я тепер серіозно закоханий.

— Не сумніваюся, адже ти кожного разу любиш дуже серіозно.

— Без жарту. Слово чести даю. Чую, що це моя перша й остання любов.

— Щож ти, думаєш може вступити до монастира?!

— Ні, я думаю оженитися!

— З ким?

— Зі своєю коханою.

— З котрою?

— В мене є тільки одна... Єдина... Моя! Що за постава, що за очі, яка грація...

— А гроші має?

— Богохульник! Як можна про янголятко так вульгарно питати...

— Вибач за образу. Але... до речі: має, чи не має?

— Коли хочеш знати, то має. Пять тисяч долярів. Сама мені сказала.

— О, то ви вже навіть і про господарство балакали.

— Ну так. Ми майже по слові. Мама ставиться до мене дуже прихильно. Просила навіть зайти до них.

— Деж вони мешкають?

— Десь коло Цитаделі, чи коло Високого Замку. На певно не знаю... На кожний спосіб коло якоїсь гори.

— Якжеж називається те твоє янголятко?

— Власне в тім цілий сук. Від рана думаю і ніяк не можу собі пригадати.

Галактіон Чіпка.

Сойм.

ДАЛЬША БЮДЖЕТОВА НАРАДА.

Скандал з ПАТ-ом.

(ік) На початку нинішнього засідання сойму марш. Дашинський відчитав листа голови ради міністрів п. Бартля про те, що він розслідив відносини в ПАТ-і і ще раз поручив перестерігати докладно обєктивности у звітах ПАТ-а. Прочитавши того листа марш. Дашинський виголосив на тему діяльности ПАТ-а промову, в якій очеркнув справу як скандал. Він сказав буквально: „Я є в досить оригінальному положенні, що законодатна палата, як центральна державна установа є трактована урядовою телеграфічною агенцією партійно і сторонничо, яка на це рада? Одинока рада була би в одному з внесків. (Натяк на внесок на счеркнення цілого фонду на утримання ПАТ-а. (Хіба треба звернутися з проханням до одного з колишніх премієрів, який має таку протекцію, що його приватну промову подавано в цілости ПАТ-ом. Це виростає на такий скандал, що я вважав своїм обовязком ствердити це з цього місця“. (Останній уступ відноситься до відчиту б. премієра Світальського в Кракові).

Гостра критика господарсько-рільничої політи уряду.

(ік) Сьогодня цілий день виповнений дебатою над бюджетом м-ства хліборобства. Нема промовців, які боронили би дотеперішну політику уряду і не змалювали би найтемнішими красками нинішнього положення села в Польщі. Референт бюджету пос. Кернік (Пяст) вичисляє причини хліборобської крізи. Велику вину приписує митній політиці уряду, себто митній війні з Німеччиною, якої не називає по імени з дипльоматичних мотивів. Ця митна політика довела до того, що зазначилася збіжева надпродукція і Німеччина не допускає польського збіжжа на свої ринки, піклуючись дбайливо власним хліборобством. Крім питання ринку збуту істнують дві інші причини крізи. Є це диспропорції поміж цінами хліборобських продуктів і промислових та повне зубожіння села і рільництва. Диспропорція цін хліборобських і промислових продуктів виходить на некористь рільництва в висоті 21 відсотків. Польська держава повинна передовсім дбати про промисл, який перетворює хліборобські й городні плоди. Ведення іншої політики є тайною м-ства промислу і торгівлі, яке зіпхнуло м-ство хліборобства до підрядної ролі. Кажучи про податкову систему промовець завважує, що згідно зі старовинними законами Персії королеві вільно було стягати податки в висоті 10 відсот. доходів, а урядникам, які стягали вищі податки втинали голову. Тимчасом головний референт бюджету проф. Кшижановський сам признав, що податок у Польщі виносить 30—40 відсот. доходу громадянина.

Промова пос. Остапа Луцького.

(ік) При дебаті над бюджетом м-ства хліборобства довшу промову виголосив пос. О. Луцький. Її короткий зміст слідуючий: Сумним символом є призначення 2 відсот. загального державного бюджету на фахову освіту, хліборобське шкільництво, на підмогу рільничій продукції та організацію її збуту. Більше значіння ніж сам бюджет хліборобства має для хліборобства загальна сума 6-міліярдового держ. бюджету брутто і його призначення. Супроти 10—12 міліярдів загального прибутку населення держави, такі бюджети мусять руйнувати оборотові капітали і всі варстати праці та спиняти всяку нормальну внутрішню капіталізацію. Надмірно великий держ. бюджет Польщі відбився дуже важко на цілому хліборобстві, однак найбільш на українському хліборобстві. Українське хліборобство має найгіршу в державі структуру, надзвичайно богато польських фільварків і ціле море карловатих господарств при одночасно виімковім перелюдненню. Перед розпучливою структурою на українське хліборобство впала таки найгірша конюктура. Тут промовець згадує війну й її наслідки і пізніші мінімальні інвестиції та всі лиха хліборобства, як погані дороги, неурегульовані ріки й потоки та мінімальне піднесення хліборобської культури. Однак українське хліборобство витрамало би цей поганий стан, тому що український селянин є відпорний і впертий у боротьбі та надзвичайно привязаний до землі, коли би одночасно не била його страшна господарська політика уряду. Хоробливе протекпанування польськ. промислу є убийчим для хліборобства. Дальше промовець спиняється ширше над політикою уряду відносно консументів і продуцентів, при чому звернув окрему увагу на наслідки цеї політики для фізичних й умових робітників. Зрівноважено справді в Польщі бюджет і урятовано валюту, але господарське життя гине і завмирає у внутрішнім ринку. Промовець перечисляє детайльно в яких ділянках хліборобського життя відчувається велику крізу і перестерігає перед можливістю недалекого упадку цін на мясо та безроги. Загрожений також є цукровий буряк. Зовсім не калькулюється хміль. Торгівля яйцями скінчилася в минулому році великими втратами. Якщо урядова господарська політика не буде найшвидше змінена, то рільнича кріза переміниться в заломання в цілій господарці. Спеціяльно українці мають підставу домагатися кінця тих виімкових тягарів, якими є обтяжена хліборобська кооперація. Неможливим є займатися руйнуванням хліборобських організацій тому лише, що вони не є польські. Неможливою є річею, щоби рільнича кооперація, яка є тепер одинокою надією міліонів хліборобського населення держави стояла поза скобками кредитової політики, бо так хоче національна політика уряду. Так само не можна української кооперації відсувати від державних монополів навіть при дрібній продажі тютюну чи соли. Промовець вичисляє конкретні випадки як відносяться до української кооперації в краю адміністраційні власти. Окремий уступ посвячує українському хліборобському шкільництву. Українські хліборобські організації та українська хліборобська кооперація вживуть усіх сил, щоби пережити крізу, яка впала на наше хліборобство. Можна приняти до відома заяви більшости бюджетової комісії, що виімкові права, які досі істнували супроти українського хліборобства внедовзі щезнуть. Одначе треба ждати вислїду тої заповіди. В нинішній 12-ій годині, в обличчі страшної хліборобської крізи в цілій державі звертаємо увагу, що само життя кличе, що дотеперішня політика мусить найти інші шляхи ніж ті, якими досі йшла.

Запити в справі конфіскати промови пос. д-ра Дм. Левицького.

(ік) На сьогоднішньому засіданні має бути зголошений запит до маршала сойму в справі конфіскати промови голови Української Парляментарної Репрезентації пос. д-ра Дм. Левицького, виголошеної на пленарнім засіданні сойму дня 3. лютого та оголошеної в 27. числі „Діла“ в буквальному перекладі зі стенографічного протоколу соймових нарад. В запиті має бути зазначений факт, що підчас промови пос. д-ра Дм. Левицького урядуючий маршал не перебивав промовцеві та не звертав увагу на незгідну з парляментарними межами форму чи зміст, хоча без сумніву ця промова категорично осуджувала національну політику польських урядів, однак була під кожним оглядом утримана на парляментарному рівні. Промова виголошена зі соймової трибуни з хвилею її виголошення є власністю цілого сойму і згідно з 31. статтею конституції не підлягає цензурним обмеженням. Тому Український Клюб звертається до маршала сойму, як сторожа гідности і права сойму, застережених йому конституцією з запитом, які заходи вживе на припинення самоволі адміністраційних органів у справах пресової цензури й привернення нарушених прав сойму.

Відповідь марш. Дашинського в справі конфіскати.

Пос Цьолкош говорив у справі інтерпеляції до мін-ства внутр. справ. Він дістав від тарнівського старости повідомлення, що афіш з цією інтерпеляцією сконфісковано. Просить маршала інтервеніювати у цій справі.

Пос. Біляк звернувся до маршала сойму в справі конфіскати „Діла“ із промовою пос. д-ра Дм. Левицького в соймі та апелював, щоби зробив кінець самоволі адм. органів. На це відповів марш. Дашинський: Уст. 31. конституції і 33 реґуляміну виразні. Число „Діла“ із сконфіскованою статтею я бачив, афіша я не бачив. Інтервеніювати в міністерстві вн. справ у тих справах і премієра, бо такі випадки яскраво нарушують конституцію та мусять викликати враження, що попросту є система легковаження польського парляменту та що парлямент, який основується на конституції, повинен вкінці зачати боронити свої права. Звернуся до уряду, щоби на будуче перешкодити таким випадкам і щоби урядовців, які узурпують собі право завішування конституції, покарано примірно.

Найближче засідання сойму в четвер 10. год. рано.

Грекиня — Міс Европою.

Дня 5. лютого в редакції паризького „Журналю“ відбувся вибір Міс Европи споміж 19 кандидаток, вибраних у поодиноких краях. Титул Міс Европи здобула грекиня.

З судової салі.

Розправа на політ. тлі.

Дня 5. лютого закінчилася перед львівським трибуналом, відложена в грудні м. р., розправа проти Ілька Демка й тов. із с. Карова обвинувачених за побиття члена й організатора тамошнього „Стшельца“ Нагірного. Обвинуваченого Кота засудили на 10 місяців, трьох обвинувачених по 8 міс., одного на 7 міс., одного на 5 міс., а увільнили обв. Хмеля. Боронив адв. д-р Л. Ганкевич.

Зі спортового життя.

Невдача польських гокеїстів у Відні.

У Відні дня 5. II. відбувся меч за трете місце в мистецтвах гаківки світа між дружинами Польщі й Австрії. Стріча скінчилася побідою Австрії 2:0 (0:0, 0:0, 2:1).

Після зникнення ґен. Кутєпова.

Із Парижа повідомляють, що найточніші відомости про зникнення ґенерала Кутєпова подав досі сторож клініки св. Івана. Він дивився з вікна клініки і побачив на розі вулиці мале сіре авто, біля якого стояло двох чоловіків, а під будинком клініки поліцая, який дивним дивом не мав ніякого числа. Нагло надійшов ґенерал Кутєпов і коли він опинився біля клініки, два чоловіки, що стояли біля автомобіля, вхопили ґенерала за руки і силою втягнули до автомобіля, а рівночасно поліцай без числа на шапці скочив на задні сходи автомобіля, щоби тим чином крити втечу автомобіля та дати публиці можливість думати, що це іде поліційне авто з якимсь злочинцем арештованим на вулиці. Авто в тій хвилині зникло. Сам сторож клініки думав, що це арештовано якогось підозрілого типа і тільки пізніше догадався, що це вивезено ґен. Кутєпова.

Французька преса надає цій афері чисто політичний характер: Кутєпов був наслідником великого князя Миколи Миколаєвича і шефом російських військових орґанізацій на еміґрації і як такий був сілю в оці більшовиків, які його зкінці спрятали.

Преса згадує, що нёдавно радянське посольство зверталось до французького уряду зі скаргою, що російські еміґранти приготовляють напад на це посольство, а Довгалевський погрожував, що Франція підтримуючи російську еміґрацію псує відносини між Францією і СРСР. Афера з Кутєповим малаб бути завершенням і наслідком цих скарг та погроз.

Амб. Довгалевський невдоволений атакою французької преси, відвідав премієра французьких міністрів Тардіє і заявив, що підозріння французької преси, начеб то більшовики вивезли Кутєпова, є безпідставні і що радянське посольство про зникнення цього ґенерала довідалося аж з преси. В Парижі арештовано росіянина Селезнева, який правдоподібно стояв на услугах більшовиків, а рівночасно давав антибільшовицькій пресі ріжні відомости про зникнення ґен. Кутєпова. Цей Селезнев говорить, що ґенерала Кутєпова вивезено кораблем до Констaнтинополя. На днях до дирекції поліції зголосився один поліцай, який в день вивезення Кутєпова мав служити перед італійським консулятом і бачив як сірим автом їхало двох цивільних чоловіків і поліцай та сильно держали в авті старшого пана, подібного до портрету ґенерала Кутєпова. З Люцерни пишуть, що над одним швайцарським озером біля Бруневу бачили люди чужинця, подібного до ґен. Кутєпова у товаристві двох невідомих типів.

Московські „Ізвестія“ пишуть, що згідно з інформаціями з Амстердаму, Кутєпов, бачучи безвиглядність своєї боротьби з більшовиками, потайки дістав пашпорт і виїхав до Америки, щоби усунутись від розполітикованої російської еміґрації, яка силою втягала його в антибільшовицьку акцію.

НОВИНКИ

— **Маскарада на піддержку театру.** Як нас повідомляють, Велика Маскарада, орґанізована „Кооперативою Український Театр“ стягне дня 11-го ц. м. таку численну публику, що Комітет уже заздалеґідь рішив видати тільки обмежену скількість запрошень. Тому вказане подбати про білети вступу раніше. Невеличка скількість білетів буде зарезервована для гостей зпоза Львова, що приїдуть просто на маскараду. Атракцією цього вечора є вартісні нагороди для масок призначені нашими мистцями, установами й громадянами. Комітет дістав досі на премії образи: від арт. пані Я. Музики, П. Холодного, П. Кавла і І. Іванця, преґарні дві премії від фірми скла і порцеляни п. О. Ониська (чайний сервіс і дві вази на квіти), від фірми Стефановича дамську матерію, від Вид-ва „Ізмараґд“ книжки. Дальші обіцяні нагороди дістане Комітет у найближчих днях.

— **Під увагу українського громадянства.** Наслідком конечної потреби всі наші посли мусять бути без перерви до 16-го лютого ц. р. в соймі в Варшаві. До того часу вони не можуть бути присутні на ніяких вічах, зборах, нарадах і т. п. в краю. Тому в тому часі проситься не скликувати в краю ніяких віч, зборів, нарад ні засідань, на яких вимагана присутність наших послів, а оскільки такі зібрання в часі до 16-го лютого заповіджено, то їх слід відкликати.

— **Концерт колядок.** Дня 9. II. 1930. в год. 5.30 в салі „Академічного Дому“ при вул. Супінського, відбудеться концерт колядок. Концерт цей улаштовує філія „Просвіти“ Львів-повіт. Білети раніш можна дістати в канцелярії філії „Просвіти“ Львів, Ринок 10/II.

— **За що арештують?** В селі Сушно, з Радехівщині, селяни задумали побудувати на цвинтарі памятник борцям, що впали в 1919 році і тамошня сільська інтеліґенція почала збирати датки на ту невинну ціль. Цею збіркою занялась також молода дівчина Меланія Гарухівна, яка окрім цього мала на своїм сумлінню польської горожанки ще один страшний політичний гріх: вона 1. листопада 1929 р. разом із іншими мешканцями села Сушна, співала на стрілецьких гробах церковні пісні. Це вже вистарчило тамошній поліції, щоби Меланію Гарухівну уважати небезпечною українською аґітаторкою і в короткім часі в її помешканні переведено ревізію, сконфісковано кілька брошур та книжок таких невинних як і їх власниця, а за 8 днів саму Меланію Гарухівну арештовано і возом у слотисту, холодну днину відставлено до золочівської вязниці. Арештовану інтеліґентну дівчину поміщено в келії із найнижчими типами жінок, караними за крадіж і в такому товаристві ця дівчина просиділа 7 тижнів, після чого її випущено на волю, бо слідство не виявило ніякої провини Меланії Гарухівної і сам слідчий судля дивувався, як можна було арештувати і підозрівати в злочинах „то ясноволосе двецко“. Треба згадати, що Меланія Гарухівна є дочкою священика і що очевидно такий побут цеї дівчини протягом 7 неділь серед злодіїв, не був надто приємним. Рівночасно арештовано Евгена Кордубу, старшого чоловіка, нервово хорого, якому вязниця підорвала останки нервів, після чого його також звільнено, не доказавши йому ніякої вини й очевидно не даючи йому ніякої нагороди за 7-тижневу гостину у золочівській вязниці.

— **Львівська хроніка.** При вул. Голуба ч. 8. отруїлась світляним ґазом служниця Олена Маркевич, яка померла в лічниці. — На Медовій вулиці злодії ґраючи ролю поліційних аґентів, арештували жидівку Бейлу Ленцер з Тартакова в Сокальщині і при ревізії вкрали в неї 440 зол. — При вул. Кентшинського 28 арештовано Романа Дудзінського за те, що він підчас сварки хотів задушити свою жінку, яку перед тим часто побивав. На поліції арештований ще раз погрожував, що мусить убити свою жінку. — При вул. Романовича ч. 16 поранив себе тяжко вистрілом з револьвера учень торговельної школи Едвард Гарбай. — Із москвофільської бурси при вул. Курковій 14. втік 15-літний учень Осип Когут, який діставши злу ноту на піврічнім свідоцтві, так злякався батька, що порішив покинути родинний дім і бурсу. — Поліція арештувала за крадіж служницю Файґу Ґрос із Калуша, Бронислава Світлика за вломи, Теофіля Бартвінського за авантюри в пяному стані, Антонія Дембковського за те, що побив палицею шофера Чихелика.

— **Молода дівчина під колесами поїзду.** Недалеко стації Медика, на залізничій лінії Львів-Перемишль молода дівчина Августина Г. кинулась під поїзд і згинула на місці. Було це вечором і керманич поїзду не запримітив у темряві дівчини та не міг спинити поїзду. Біля трупа пошматованої дівчини найдено лист, у якому самовбивниця пише, що покидає цей світ через нещасливу любов і родинні непорозуміння.

— **Перед процесом д-ра Мацьківної.** Дня 5. лютого при вул. Потоцького біля української семинарії СС. Василіянок відбулися оглядини судової комісії для ствердження місця і обставин, серед яких д-р Мацьківна застрілила свого нареченого д-ра Телішевського. Слідство проти д-ра Мацьківної веде радник Вітошинський, боронитиме д-р Старосольський. Слідство ще не закінчене і розправа відбудеться не скорше, як у місяці березні.

— **З премієра редактором.** Варшавська преса повідомляє, що теперішний редактор „Газети Польської“ Адам Коц покидає редакційну працю, а редактором цеї газети буде б. премієр міністрів д-р Казимир Світальський.

— **Скільки прокурено і пропито?** Статистика виказує, що в 1928 р. в Польщі скурили папіросок і циґар на суму 573.133.000 золотих. В тому-ж році випито пива на суму 351,470.000 зол.

— **Професор чи обманець?** По містах Сх. Галичини їздить якийсь Маріян Шредер, який називає себе професором, виголошує реферати на наукові теми, яких навіть не розуміє якслід і допускається ріжних обманів. У Синевідську Шредер виициганив у директора школи позичку і не віддав, у Калуші цей вчений взяв на кредит футро вартости 1350 золотих і не вирівнав рахунків, у Коломиї борґував ріжні товари. Цей обманець був би далі їздив дурити людей, але в Ярославі перєловив його інспектор Козяра зі Львова і переконавшись, що Шредер виголошує реферати про справи на яких розуміється як вовк на астрономії, повідомив про це кураторію, а ця передала цю справу поліції.

— **Із фільмового світа.** Константинопіль має сензацію: там висвітлюють першу тонову фільму, яка туркам дуже подобалась. Міністерство освіти має намір створити першу турецьку звукову фільму із турецької історії та спопуляризувати її серед населення для політ... аґітаційних цілей. — Улюбленець аматорів кіна, пес Рін-Тін-Тін, який 12 літ виступав у фільмах і то з великим успіхом, піде на емеритуру, бо директори фабрик фільмів прийшли до переконання, що ця славна собака вже старіється і вже грає гірше як колись. Власник собаки Рін-Тін-Тін діставав за кожний виступ цього собачого артиста 10.000 долярів. Тепер Рін-Тін-Тін спочине на лаврах і заробивши для свого пана 120.000 долярів, буде тільки згадувати свої виступи у найкращих фільмах та мріяти про тих аматорів кіна, які недовго подивлятимуть його собачо-артистичний талант. Очевидно його власник подбає про те, щоби ця собака дожила свого віку в гаразді і не голодувала.

— **Ріжні вісти.** У Римі помер фашистівський міністр Бянкі. — Після поважної битви зі збунтованими арабами, італійські війська посунулись 180 км. вперед. — В околицях Бомбаю вибух залізничий страйк. — У Відні закінчив життя самовбивством директор суду Карло Тирш, який кинувся з третього поверху на вулицю. — У пристані в Гамбурґу сконфісковано великий транспорт зброї та муніції, яку німецькі комуністи перевозили замість транспорту оселедців.

— **Виставка плянів розбудови Національного Музею** з поясненнями директора музею д-ра І. Свєнціцького буде відчинена в неділю в годині 11. Вступ за добровільними датками на розбудову „Національного Музею“.

—**Позір!** В неділю, дня 9. лютого 1930 р. хор ради. Купчинського відспіває від 12—12.30 год. концертово в Преображенській церкві (вул. Краківська) колядки й щедрівки на дохід „Р. Школи“. — **Старшина кружка Р. Ш. ім. М. Шашкевича.** 1414 1-2

— **Відділ ПАП. у Львові.** Польська Агенція Публіцистична в Варшаві, яка має виключність реклями через радіо, отворила в нашому місті ў звязку з отворенням нової надавчої стації Польського Радія у Львові, свій Відділ, який прийматиме всі поручення на виголошування реклями через радіо. Відділ ПАП находиться при вул. Коральницькій 4, тел. 34-13, приймає також оголошення до всіх часописів, місцевих і замісцевих.

— **Мекдональд лавреатом Нобля?** Зі Штокгольму пишуть, що шведська соціялістична парляментарна фракція висуває проект, щобн цьогорічну мирову нагороду Нобля признати анґлійському премієрові Мекдональдові.

Що і скільки читається в Німеччині? „Н. В. Журналь“ подає цікаву статистику видань та прочитаних творів, яка мимоволі нагадує сумну статистику українського видавничого руху. Найбільш читають в Німеччині твори Томаса Манна, далі Вассермана, Келлермана і Вальдемара Бонзельса. До 1930 р. видано 820.000 примірників останніх трьох творів Бонзельса. Твори Томаса Манна видано досі майже в міліоні примірників. Поодинокі його твори сягають 85.000 примірників і всі вони розкуплені. „Тунель“ Б. Келлермана розпродано досі в 258.000 примірників, „Інґеборґу“ того автора у 128.000, а „Море“ Келлермана сягає 100.000 примірників. Деяких творів Ґерґардта Гавптмана видано досі в книгарнях 150.000 примірників, „Альравне“ Еверса розійшлась у 400.000 примірниках, Шпенґлера „Сумерк Заходу“ розійшовся у 200.000 примірниках. Із чужих творів німці найбільше читають Ромен Роляна, якого твори розійшлись в 70.000 примірниках, далі йдуть Кнут Гамсун і Джек Льондон. В 1929 р. рекорд побив Ремарк, якого твір „На Заході нічого нового“ розійшовся у 975.000 примірниках. А в нас твори таких письменників як Стефаник чи Франко, видані перед війною у 3.000 примірників, лежать досі по книгарнях нерозпродані.

— **Студентські роки Оскара Уайльда.** Шкільний товариш Оскара Уайльда Ґ. А. Аткінсон поміщує тепер в анґлійській пресі спомини зі своїх молодечих літ та пише багато про студентські роки Оскара Уайльда. Оскар Уайльд був найздатнішим студентом, мав великі успіхи в науці, хоч робив враження студента, який ніколи не вчиться, а тільки бавиться. Цілі фраґменти із грецьких драм Уайльд знав на память в ориґіналі. Професори не любили його тільки за його екстраваґантність і за почерк його письма, бо писав він так некаліґрафічно, що в цілій лінії шкільного сшитку містились тільки 4 букви. — Жив буйним життям студента, що ловить кожний мент, мешкав у кімнаті люксусово умебльованій, де було повно творів скульптури і малярства. За весь час студій в Оксфорді він не любив політики, оминав деякі політичні орґанізації й

цікавився тільки музикою і літературою. — Оскар Уайльд мріяв про повну обнову мистецького життя в Англії, бажав „учинити Англію на ново гарною" і носився із проєктами зрогнати всі фабрики на далекі острови, щоби вони не опоганювали англійського краєвиду, та не занечищували повітря димами. Він так дбав про красу кожного менту, що називав варваром кожного, хто сідає до вечері у тім самім убранні, яке носить на вулиці і сам він передягався кількараз денно. Із письменників найчастіше читав твори Джона-Рескіна, який мав на Оскара Уайльда найбільший вплив. Своєю індівідуальністю Оскар Уайльд впливав сильно на життя студентської молоді і більшість студентів наслідувала його, хоч не завжди з успіхом, бо Оскар Уайльд мав у своїй істоті невловимий чар, який годі було наслідувати.

— Руїни Содоми. Як це вже писалось у пресі, 9 км. від Мертвого Моря викопано руїни міста Содоми, яке після слів біблії знищив господній гнів за гріхи мешканців цього міста. Дальші розкопки та досліди ведуться з ініціятиви „Біблійного Інституту" римського папи, що працює під проводом священика Мальона і французького консуляту в Єрусалимі. Віднайдена посуда, останки гробів і домашнього приладдя походять із крицевої доби, а археольоґи говорять, що Содома побудована давніше як Єрихон та інші міста Палестини. Содома була багатим містом з дуже великою цивілізацією і культурою.

— Тестамент по американськи. В американськім місті Сінсінаті померла багата пані Вівер, а вмираючи записала в тестаменті 3,000.000 долярів на потреби самоуправи свого рідного міста. Радість міської ради була велика, але небіжка в тестаменті застерегла собі, що міська рада не сміє робити вжитку із цеї спадщини аж по році 2430, а до цього року ці доляри мають бути в банку, щоби з них виросли проценти. Тепер місто Сінсінаті радіє, що має забезпечену в будуччині поважну суму, яка в році 2430 з процентами виноситиме 120 міліярдів долярів, але клопотом міської ради є те, що спадщини пані Вівер не можна використати зараз.

— Архикнязь Макс у Відні. „Н. В. Журналь" пише, що до Відня приїхав молодший брат помершого цісаря Карла I, архикнязь Макс, який від часу упадку австрійської монархії жив з родиною у Мюнхені. До Відня приїхав він, щоби відвідати свою бабуню, архикнягиню Марію Тересу і його приїзд має приватний характер.

— Береги північної Франції в небезпеці. Французька преса звертає увагу на небезпечне для Франції явище, а саме на те, що північні береги цеї країни руйнує море своїми припливами і то так сильно, що н. пр. вежа цісаря Каліґулі, збудована в 40 році по Христі, вже надруйнована морем, хоч ще перед кількома роками ця вежа була віддалена від моря 1500 метрів. Так само великий готель „Імперіяль" віддалений колись 2 км. від моря, тепер опинився на самому березі. Французький уряд асиґнував 20 міліонів франків на будову великих прибережних валів, які спинялиб руйнуючу роботу моря.

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз" платить кооперативам дня 5. лютого за масло експортове, солене, пріма по 5·20 зол. за кільограм; за масло десерове несолене, пріма 5·— зол. за кг.; за літру молока 34 сотики; за літру сметани 1·70 зол.

З естради.

Концерт Комітету допомоги вдовам і сиротам по священиках.

В гарній салі „Стрілецького Товариства" у Львові влаштовано дня 4. лютого скромний, невеличкий концерт, який був радше прольоґом до забави з танцями, що відбулась після концерту. У програму концерту входили деякі твори релігійного характеру й аматори цього роду пісень мали приємність почути „Хваліте Господа" Лірина, у виконанні хору „Сурма" та Шумана „Перед іконою Матери Божої". Хор „Сурма" має у нас непогану славу і його виступ на цьому концерті нічим не зменшує цеї його слави. Також деклямація п. Наталки Юрчинської „В світ за очі" Б. Лепкого належала до кращих виступів цеї декляматорки в останніх часах.

Центральною точкою програми був спів оперової співачки п. Ірени Туркевичівної, яка нагадала себе нашій публиці виконанням арії Ґорислави з опери Ґлінки „Руслан і Людмила", фраґментів з опери „Мадам Баттерфляй" Пуччінія та Єнзена „Дерева тінисті в ярі".

Концерт закінчив хор „Сурма" відспіванням „Ночі" Шуберта. (Концерт заповіджений на 8. годину, почався майже в годині 10).

Публика виповнила салю по береги, очевидно до салі стягнув її не так концерт, як післяконцертова забава з танцями, яка, треба признати, вдалась комітетові і дала йому осягнути бажану ціль, себто здобути гріш на допомогу вдовам і сиротам по священиках. **О. Л.**

Дописи.

РАДЕХІВ. (Просвітня нарада, виклади) На день 12. січня 1930 р. скликала філія „Просвіти" просвітню нараду, в якій взяли участь відпоручники читалень повіту. Зовсім не було представників віддаленого судового округу Лопатин через комунікаційні труднощі, а проте велика саля Н. Дому була виповнена учасниками наради. На нараду приїхав також голова Т-ва „Просвіта" М. Галушинський. Після отворення наради головою філії о. послом д-ром Пелліхом прийшов до голосу сен. М. Галушинський і подав у свойому рефераті картину читальняного життя в теперішню пору. Це життя мусить мати на увазі духові потреби всіх членів читальні й одночасно воно має дати змогу якнайбільшій кількости одиниць ступити на шлях самоосвіти й самовиховання. В цьому останньому найтяжчий і найтрудніший момент освітньої роботи. Бо тут ставиться вимоги до кожного зокрема й до гуртів дати свою власну працю, виконувану власними силами. Одначе хто раз ступить на цей шлях, той вже його не кине, і кожна днина присвячена освіті над собою, присвячена вихованню себе не тільки різьбить чоловіка, але наділює його силами, які влекшують дальшу роботу. У дискусії член філіяльного Виділу п. Панасюк дав дуже прозорий перегляд домагань, які поставили останні Заг. Збори філії до читалень, і що з тих домагань досі виконано, а що ще полишиться до виконання. Оба реферати дали змогу членам розглянутись у досягненнях на місцях. Після наради відбувся для місцевого громадянства виклад голови сен. М. Галушинського на тему: Роля освіти в житті громадянства. Численно зібрані слухачі з великою увагою слідкували за думками реферату, бо в ньому були зачеплені питання щоденнього життя, розвязка яких можлива при зрості освіти й культури. Вечером тої самої днини відбулися сходини місцевих робітних по наших установах. Вивязалася розмова, в котрій розглядано завдання інтеліґентної громади у відношенні до життєвих завдань, що випливають із праці цеї громади в поодиноких клітинах народнього орґанізму.

ЧЕНСТОХОВА. (З життя української кольонії). Дня 26-го січня п. р. влаштувала тутешня кольонія академію для вшанування роковин проголошення самостійної України. Академія ця відбулася старанням Українського Т-ва Допомоги Еміґрантам з України, яке є одиноким живчиком національно-культурного життя серед тутешньої громади. Після заслухання річевого реферату про політичне й національне значіння IV. універсалу зібрані ухвалили такі резолюції: Українська кольонія в Ченстохові, зібрана дня 26. січня п. р. для урочистого вшанування роковин дня проголошення самостійности Української Народньої Республики в дні 22. I. 1918 року, підносить рішучий протест проти насильства і знущань більшовиків над найкращими синами України. Зокрема зібрані: 1) осуджують режім, який при помочі нечуваного терору завели більшовики на Україні; 2) протестують проти релігійної нетолєранції і рел. знущань, як замикання церков, нищення духовенства і насильного накидування українському народові безбожницьких та протихристіянських ідей; 3) пятнують якнайрішучіше ту частину української преси, що за більшовицьку мамону стоїть на услугах червоних катів України; 4) своїм братам на рідній Україні, що стогнуть у більшовицьких кайданах, шлють привіт і сердечні вислови співчуття — з вірою в упадок червоних катів і прихід дня волі і на нашій Землі

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10.